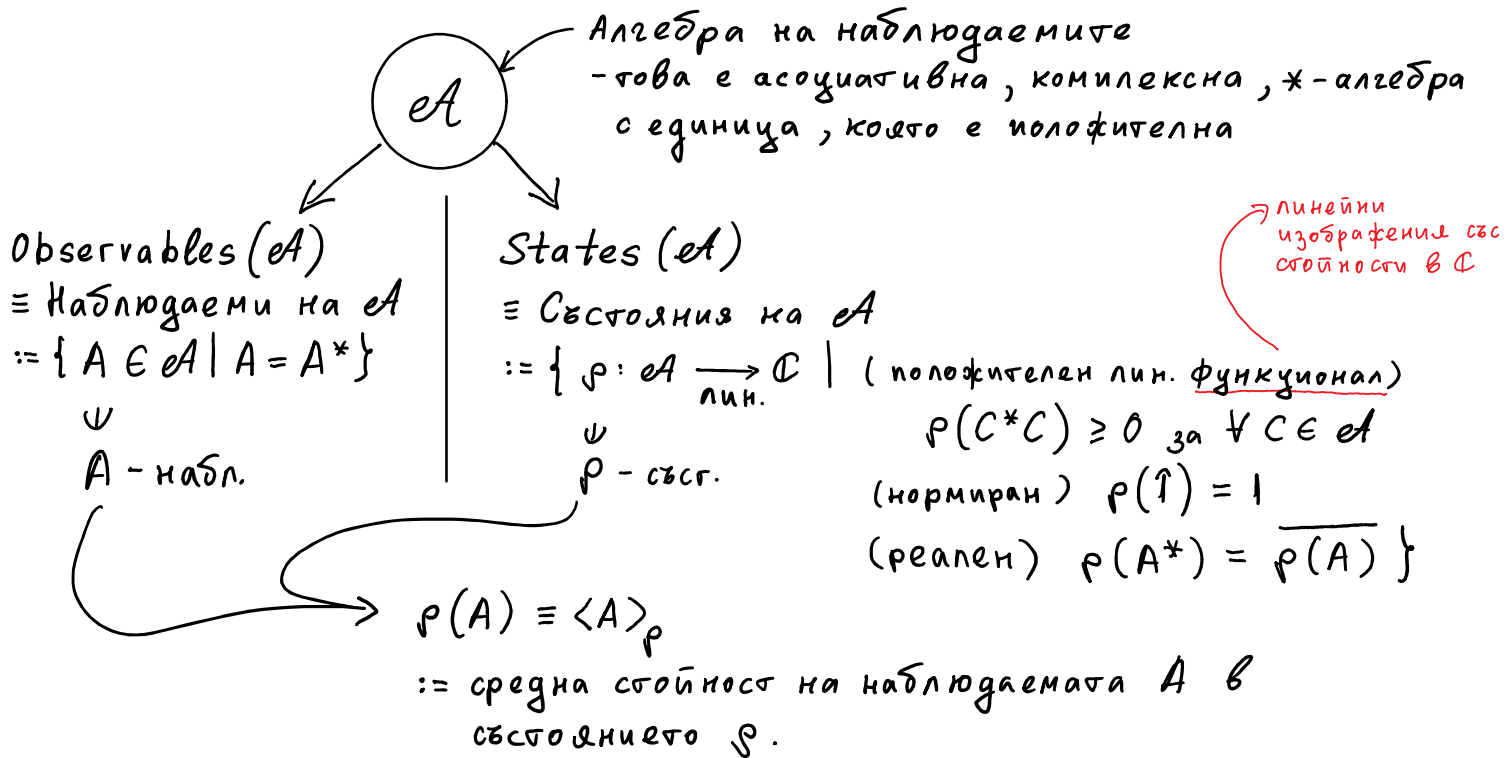

Аксиоми на квантовата физика

1. Квантова статистика
2. Квантова динамика и квантови трансформации
3. Комбиниран (съставни) системи

1. Квантова статистика

Коментари (мотивация и интерпретации):

а) Състоянията би трябвало да определят статистиката (вероятностното разпределение) на всяка наблюдаема. От цялата тази информация ние оставяме само едно число - средната стойност. Защо това е достатъчно?

Защото в \mathcal{A} се намират и степените $A^2, A^3, \dots \Rightarrow$ знаем не само $\langle A \rangle_\rho$ но и $\langle A^2 \rangle_\rho, \langle A^3 \rangle_\rho, \dots$
 $\uparrow \quad \quad \uparrow$
 втори, трети, ... - моменти

Теорема за моментите (moment problem).

Редицата от моменти напълно възстановява статистиката на наблюдаемата A (за $\forall A$). Условищата за положителност и нормираност гарантират, че \forall състояние поредица $\rho(A), \rho(A^2), \rho(A^3), \dots$, която поредица статистика.

Алгебра на наблюдаемите
 - това е асоциативна, комплексна, $*$ -алгебра с единица, която е положителна

Observables (\mathcal{A})
 \equiv Наблюдаеми на \mathcal{A}
 $:= \{ A \in \mathcal{A} \mid A = A^* \}$
 ψ
 A -набл.

States (\mathcal{A})
 \equiv Състояния на \mathcal{A}
 $:= \{ \rho: \mathcal{A} \xrightarrow{\text{лин.}} \mathbb{C} \mid \begin{aligned} &(\text{положителен лин. функционал}) \\ &\rho(C^*C) \geq 0 \text{ за } \forall C \in \mathcal{A} \\ &(\text{нормиран}) \rho(\hat{1}) = 1 \\ &(\text{реален}) \rho(A^*) = \overline{\rho(A)} \end{aligned} \}$
 ψ
 ρ -съст.

$$\rho(A) \equiv \langle A \rangle_\rho$$

$:=$ средна стойност на наблюдаемата A в състоянието ρ .

Коментари (могивауция и интерпретации):

б) Структурна теорема за комплексните, положителни, асоц., $*$ -алг. с $\hat{1}$:
 - те са изоморфни на алгебри от блочно-диагонални матрици

$$\text{Mat}_{k_1, \dots, k_m}(\mathbb{C}) = \left\{ \begin{array}{cccc} k_1 & A_1 & 0 & \dots & 0 \\ k_2 & 0 & A_2 & \dots & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ k_m & 0 & 0 & \dots & A_m \end{array} \right\} \subseteq \text{Mat}_n(\mathbb{C})$$

$*$ -подалг. за $n = k_1 + \dots + k_m$

$$\cong \text{Mat}_{k_1}(\mathbb{C}) \oplus \dots \oplus \text{Mat}_{k_m}(\mathbb{C}) := \{ (A_1, \dots, A_m) \mid A_j \in \text{Mat}_{k_j}(\mathbb{C}) \}$$

$$(A_1, \dots, A_m) \cdot (B_1, \dots, B_m) = (A_1 B_1, \dots, A_m B_m)$$

$$(A_1, \dots, A_m)^* = (A_1^*, \dots, A_m^*)$$

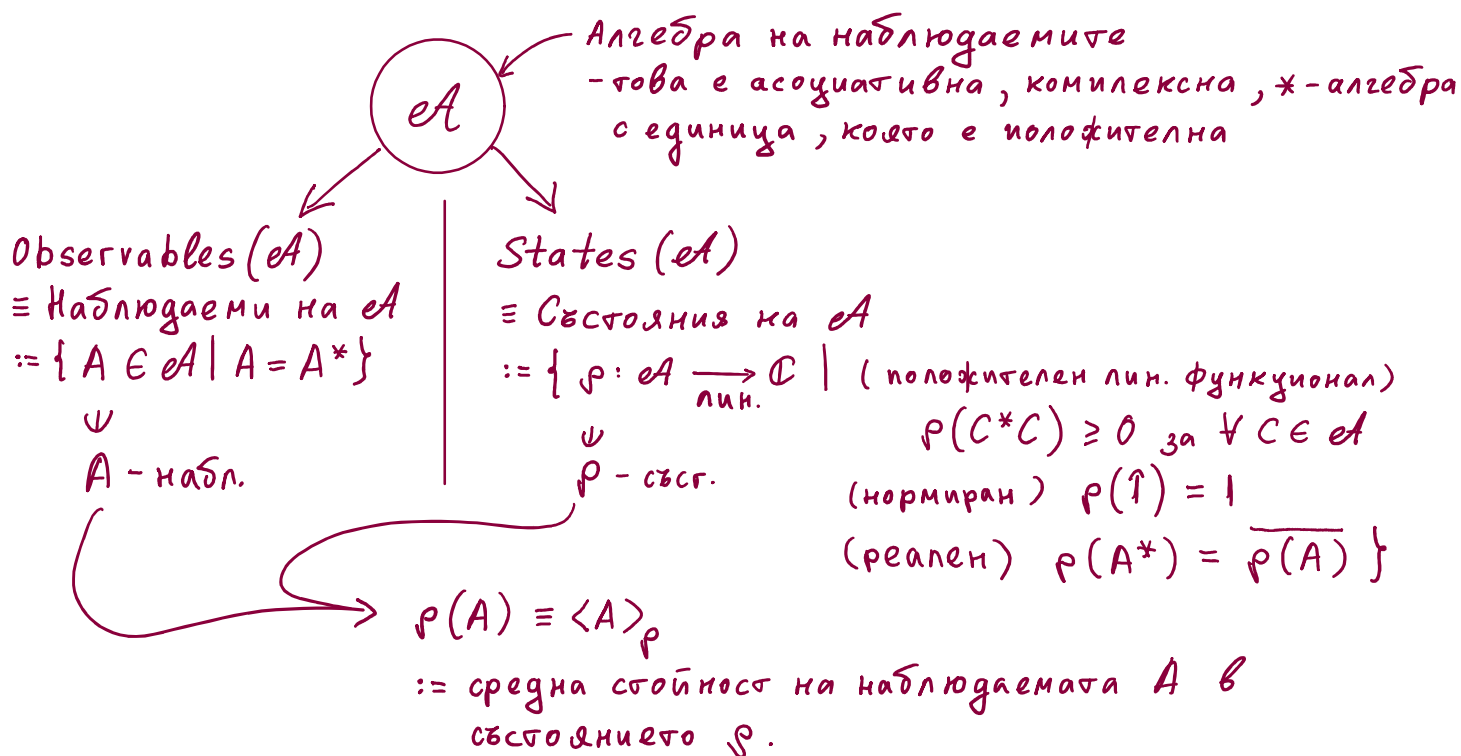
Можем да напишем също

$$(A_1, \dots, A_m) = A_1 \oplus \dots \oplus A_m = A_1 \overset{\otimes}{\vee} z_1 + \dots + A_m \overset{\otimes}{\vee} z_m$$

където $z_j = \begin{bmatrix} 0 & \dots & 0 & \dots & 0 \\ \vdots & \ddots & \vdots & \ddots & \vdots \\ 0 & \dots & \hat{1} & \dots & 0 \\ \vdots & \ddots & \vdots & \ddots & \vdots \\ 0 & \dots & 0 & \dots & 0 \end{bmatrix}$

е самосир. идемпотент (ортогонален проектор)
 - централен идемпотент (централни събития)

$$\hat{1} = z_1 + \dots + z_m, \quad z_j z_\ell = \delta_{j\ell} z_j \text{ - разбиване на } \hat{1}$$

Коментари (мотивация и интерпретации):

б) Структурна теорема за комплексните, положителни, асоц., $*$ -алг. с $\mathbb{1}$:
 - те са изоморфни на алгебри от блокно-диагонални матрици

$$\mathcal{A} := \text{Mat}_{k_1, \dots, k_m}(\mathbb{C}) = \left\{ \begin{array}{c} k_1 \\ k_2 \\ \vdots \\ k_m \\ \hline \begin{array}{cccc} A_1 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & A_2 & \dots & 0 \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ 0 & 0 & \dots & A_m \end{array} \\ k_1 \ k_2 \ \dots \ k_m \end{array} \right\} \subseteq_{\text{*-ногали}} \text{Mat}_n(\mathbb{C})$$

за $n = k_1 + \dots + k_m$

$$(A_1, \dots, A_m) = A_1 \oplus \dots \oplus A_m = A_1 z_1 + \dots + A_m z_m$$

където $z_j =$

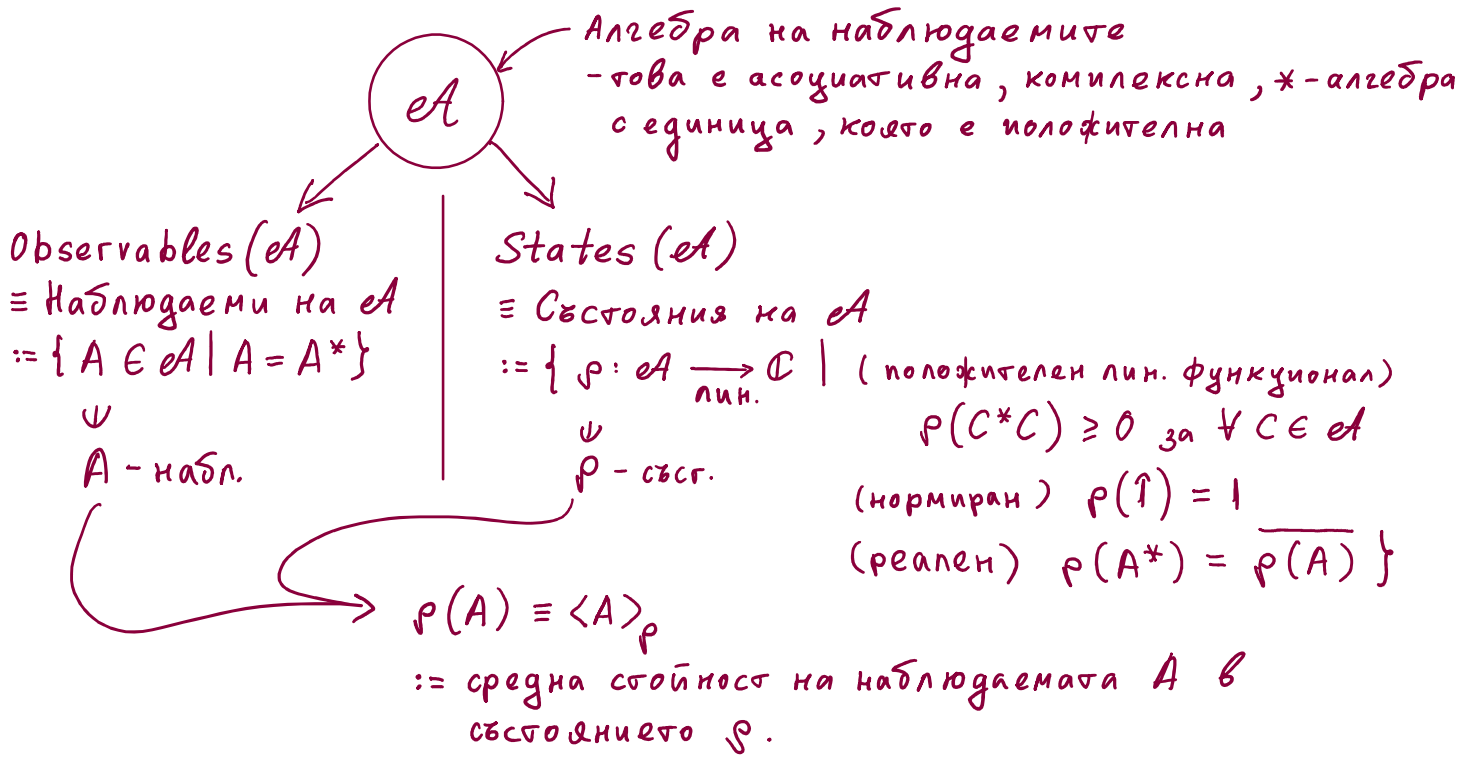
0	...	0	...	0
...
0	...	\uparrow	...	0
...
0	...	0	...	0

е самосир. идемпотент (ортогонален проектор)
 - централен идемпотент

$$\mathbb{1} = z_1 + \dots + z_m, \quad z_j z_\ell = \delta_{j\ell} z_j \text{ - разбиване на } \mathbb{1}$$

$$\mathcal{Z}(\mathcal{A}) = \{ C \in \mathcal{A} \mid CA = AC \text{ за } \forall C \in \mathcal{A} \} \text{ - център на } \mathcal{A}$$

В случая $\mathcal{Z}(\mathcal{A}) = \{ a_1 z_1 + \dots + a_m z_m \mid a_1, \dots, a_m \in \mathbb{C} \}$

Коментари (мотивация и интерпретации):

б) Структурна теорема за комплексните, положителни, асоц., $*$ -алг. с $\mathbb{1}$:
 - те са изоморфни на алгебри от блокно-диагонални матрици

$$\mathcal{A} := \text{Mat}_{k_1, \dots, k_m}(\mathbb{C}) = \left\{ \begin{array}{cccc} k_1 & A_1 & 0 & \dots & 0 \\ k_2 & 0 & A_2 & \dots & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ k_m & 0 & 0 & \dots & A_m \end{array} \right\} \subseteq_{\text{*-подалг.}} \text{Mat}_n(\mathbb{C})$$

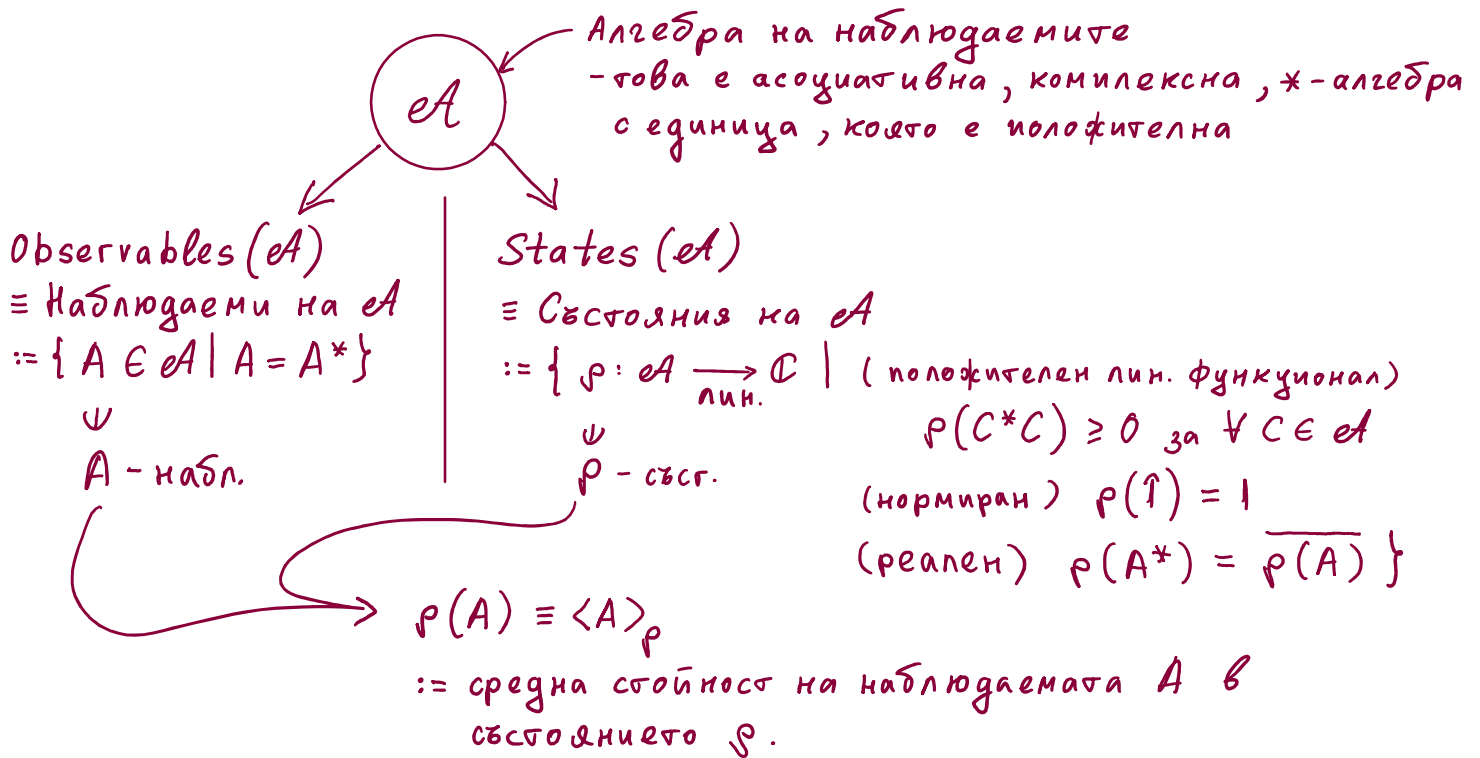
за $n = k_1 + \dots + k_m$

$$(A_1, \dots, A_m) = A_1 \oplus \dots \oplus A_m = A_1 Z_1 + \dots + A_m Z_m$$

$$\mathcal{Z}(\mathcal{A}) = \{ C \in \mathcal{A} \mid CA = AC \text{ за } \forall C \in \mathcal{A} \} - \text{център на } \mathcal{A}$$

$$\text{В случая } \mathcal{Z}(\mathcal{A}) = \{ a_1 Z_1 + \dots + a_m Z_m \mid a_1, \dots, a_m \in \mathbb{C} \}$$

Във физиката тази ситуация възниква при т.нар. "супер-отбор" / super-selection. Няма суперпозиция между вектори на състояния от различни супер-отборни сектори - проекторите Z_j . Например - такава е ситуацията с ел. заряд - централна наблюдаема ($\in \mathcal{Z}(\mathcal{A})$).

Коментари (мотивация и интерпретации):

б) Структурна теорема за комплексните, положителни, асоц., $*$ -алг. с $\hat{1}$:
 - те са изоморфни на алгебри от блокно-диагонални матрици

$$\mathcal{A} = \text{Mat}_{k_1, \dots, k_m}(\mathbb{C}) = \left\{ \begin{array}{cccc} k_1 & A_1 & 0 & \dots & 0 \\ k_2 & 0 & A_2 & \dots & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ k_m & 0 & 0 & \dots & A_m \end{array} \right\} \subseteq \text{Mat}_n(\mathbb{C})$$

*-подалг.
за $n = k_1 + \dots + k_m$

Има два екстремални случая:

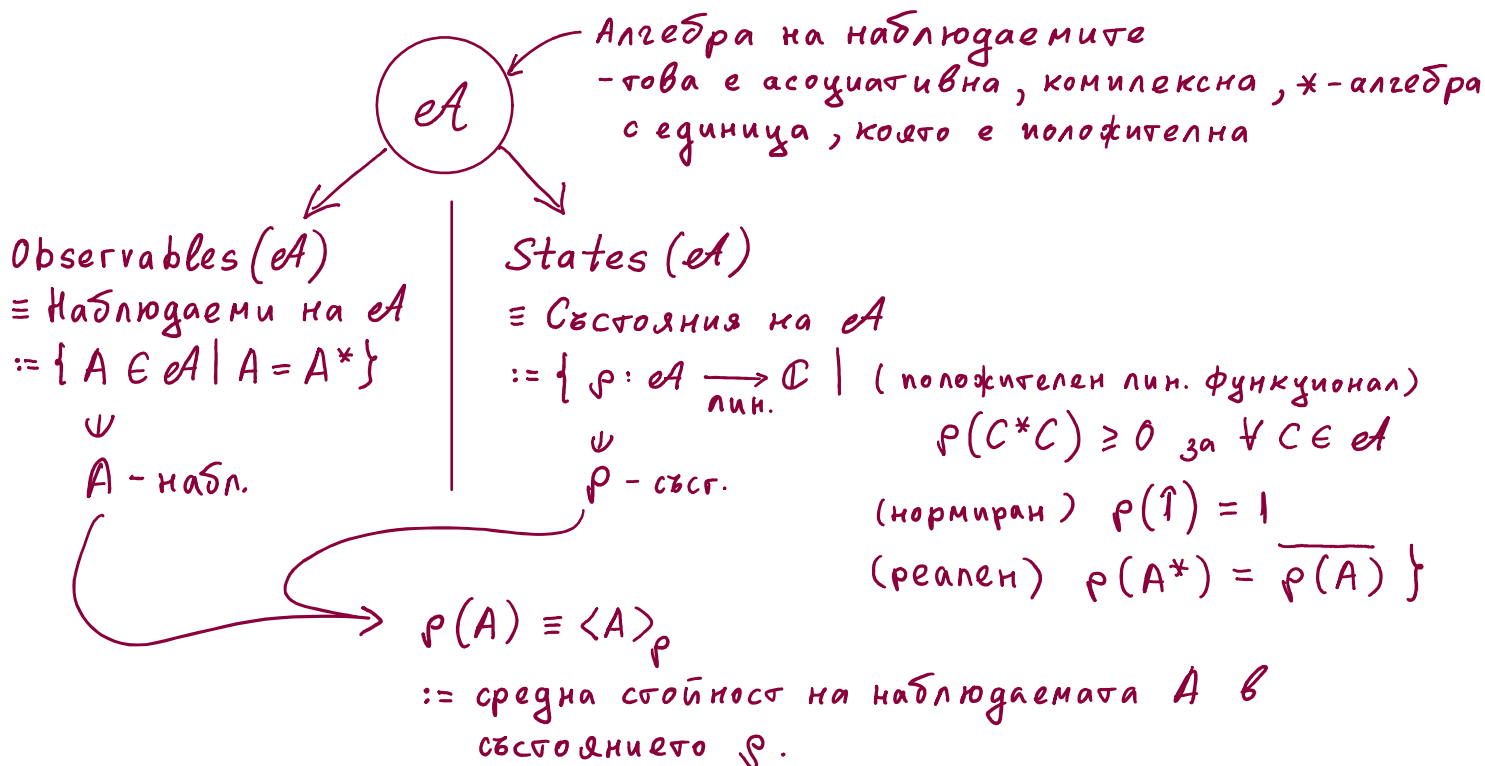
(1) $k_1 = \dots = k_m = 1$, $\text{Mat}_{1, \dots, 1}(\mathbb{C}) = \{ \text{diag}(a_1, \dots, a_m) \mid a_1, \dots, a_m \in \mathbb{C} \}$
 ($n = m$). Това е комутативна алгебра - $\mathcal{A} = \mathcal{Z}(\mathcal{A})$
 - само в този случай е.

- класически системи

(2) $m = 1$, $k_1 = n$. Тогава $\mathcal{A} = \text{Mat}_n(\mathbb{C})$. $\mathcal{Z}(\mathcal{A}) = \mathbb{C} \cdot \hat{1}$
 - алгебра с тривиален център.

Наредат ги също алгебри от тип фактор \neq фактор-алгебри !!!
 - причината е, че са като "множители" = "фактори" в тензорни произв. (по-късно за тях).

- неприводи квантови системи

Коментари (мотивация и интерпретации):

в) Спектрално разбиване на наблюдаеми ($A = A^*$)

$$A = \alpha_1 Q_1 + \dots + \alpha_\ell Q_\ell, \quad Q_j = Q_j^* = Q_j^2 \text{ - събития}$$

$$1 = Q_1 + \dots + Q_\ell$$

$$Q_{j_1} Q_{j_2} = \delta_{j_1 j_2} Q_{j_1}, \quad j_1, j_2 = 1, \dots, \ell$$

$$\text{Spec}(A) = \{ \alpha_1, \dots, \alpha_\ell \} \text{ - спектор}$$

Забележка: Ако $\mathcal{C}[A] = \text{Span}_{\mathbb{C}} \{ \mathbb{1}, A, A^2, \dots \} \subseteq \mathcal{A}$
↑
комутативна $*$ -поалгебра

Тогава $Q_j \in \mathcal{C}[A]$,
т.е. $Q_j = \text{функции от } A$.

Илюстрация от файл: - стр. 134-140

http://theo.inrne.bas.bg/~mitov/QuantumInformation2020/NN_Quantum_Probability_2018.pdf

- в този пример $\mathcal{A} = \text{Func}_{\mathbb{C}}(\Omega) = \{ A: \Omega \rightarrow \mathbb{C} \}$

$$\text{diag}(a_1, \dots, a_n) \leftrightarrow (a_1, \dots, a_n) \leftrightarrow \begin{matrix} A \downarrow & \downarrow & \downarrow \\ \mathbb{C} & a_1 & a_n \end{matrix}$$

$$\text{Mat}_{1, \dots, 1}(\mathbb{C}) \cong \mathbb{C} \oplus \dots \oplus \mathbb{C} \cong \text{Func}_{\mathbb{C}}(\Omega)$$

Забележка за безкрайно-мерния случай

- математически има две страни алтернативи

- работа с т. нар. ограничени наблюдаеми (ограничен спектър)
Те образуват т. нар. C^* -алгебри. Това са алгебри с норма (normed / Banach algebras), $\|A\| \geq 0$, $\forall A \in \mathcal{A}$
 C^* -създеството: $\|A^*A\| = \|A\|^2$

Има теорема (Gelfand)

\forall абелева C^* -алг. $\mathcal{A} \cong C_0(X)$ - алг. на непрекъснатите функции върху локално-компактно, хаусдорфово, тополог. пр-во X , които са $= 0$ при граница $\rightarrow \infty$.

Като \mathcal{A} има $\hat{} \iff X$ е компактно

https://en.wikipedia.org/wiki/Gelfand_representation

1-1 съответствие м/у

комут. алг. \iff тополог. пр-ва

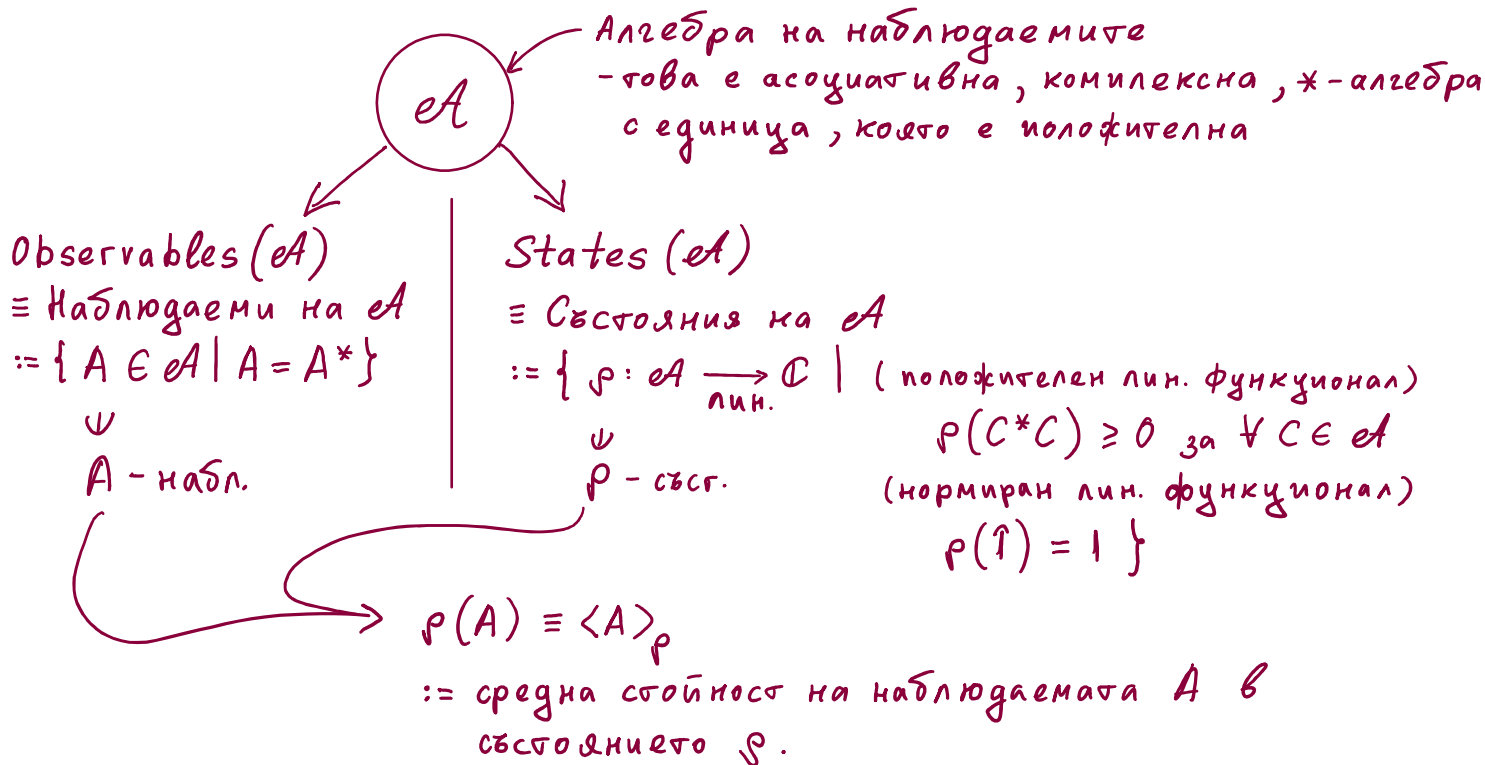
Алгебра \iff Геометрия

- Алгебрична геометрия

- некомутативна геометрия
"квантова"

Усложнена версия на C^* -алгебрите са т. нар. алгебри на Фои Нойман / von Neumann, които са безкрайно-мерния аналог на матр. алгебри

- работа с неограничени оператори върху пред-Хилб. пр-ва (подход на Уайтман / Wightman)

Коментари (мотивация и интерпретации).

2) За състоянията

Твърдение: $States(\mathcal{A})$ е излъквало подмножество на лин. пр-во на \forall линейни функционали над \mathcal{A} .
дуално пространство

- презентация от стр. 57 - 59

http://theo.inrne.bas.bg/~mitov/QuantumInformation2020/NN_Quantum_Probability_2018.pdf

В контекста на излъквалото множество $States(\mathcal{A})$

излъквала комбинация

Смес на състояния: $\rho = q_1 \rho_1 + q_2 \rho_2$, $q_1, q_2 \in [0, 1]$
 $q_1 + q_2 = 1$

екстремална точка

чисто състояние = непредставимо в нетривиална смес

В квантовата механика: чистите състояния се представят от вектори на състояния, а смесените от т. нар. "матрици на плътността" (density matrix)

Представяне на състоянията с вектори на състояния в Хилбертови пространства

а) Пред-хилб. просп. (pre-Hilbert spaces)

Опр. \mathcal{H} - вект. пр. над \mathbb{C}

анги
лнн. $\langle \cdot | \cdot \rangle : \mathcal{H} \times \mathcal{H} \rightarrow \mathbb{C} : (\Psi_1, \Psi_2) \mapsto \langle \Psi_1 | \Psi_2 \rangle$
линейност

$$\langle a_1 \Psi_1 + b_1 \Phi_1 | a_2 \Psi_2 + b_2 \Phi_2 \rangle = \bar{a}_1 a_2 \langle \Psi_1 | \Psi_2 \rangle + \bar{a}_1 b_2 \langle \Psi_1 | \Phi_2 \rangle + \bar{b}_1 a_2 \langle \Phi_1 | \Psi_2 \rangle + \bar{b}_1 b_2 \langle \Phi_1 | \Phi_2 \rangle$$

и също : $\forall \Phi \in \mathcal{H} : \|\Phi\|^2 := \langle \Phi | \Phi \rangle \geq 0$ и
 $= 0 \Leftrightarrow \Phi = 0.$

За Хилб. пр-во се иска още и пълнота.

Твърдение Ако \mathcal{H} е пред-Хилб. пр-во, то

$$\mathcal{O}p^*(\mathcal{H}) := \left\{ A : \mathcal{H} \rightarrow \mathcal{H} \mid \exists B : \mathcal{H} \rightarrow \mathcal{H} \text{ с.л. } \forall \Phi, \Psi \in \mathcal{H} \right. \\ \left. \langle \Phi | A \Psi \rangle = \langle B \Phi | \Psi \rangle \right\}$$

е $*$ -алгебра, със $*$ -операция $A^* := B$ - то е единствено.

Док. - схема : 1) Защо B е единствен ?

$$2) (A_1 A_2)^* = A_2^* A_1^* \Leftrightarrow \langle \Phi | A_1 A_2 \Psi \rangle = \langle A_1^* \Phi | A_2 \Psi \rangle = \langle A_2^* A_1^* \Phi | \Psi \rangle$$

3) От 2) $\Rightarrow \mathcal{O}p^*(\mathcal{H})$ е подалгебра

на $\text{End}(\mathcal{H}) := \{ A \mid A : \mathcal{H} \rightarrow \mathcal{H} \text{ е лнн. } \}$

Също от 2) $\Rightarrow \mathcal{O}p^*(\mathcal{H})$ е $*$ -алг. \square

Представена на \ast -алг. в пред-хилд. пр-во
 \ast -морфизъм

$$\pi: \mathcal{A} \rightarrow \mathcal{O}_p^*(\mathcal{H})$$

$$\begin{matrix} \psi \\ \downarrow \\ A \end{matrix} \mapsto (\pi(A): \mathcal{H} \rightarrow \mathcal{H})_{\text{лин}}$$

$$\text{т.е.} \quad \langle \phi | \pi(A) \psi \rangle = \langle \pi(A^*) \phi | \psi \rangle$$

Когато \exists представяне π_p за съст. p

$$\text{т.е.} \quad \rho(A) \equiv \langle A \rangle_p = \langle \phi_p | \pi_p(A) \phi_p \rangle$$

за менз. вектор $\psi_p \in \mathcal{H}_p$

Представяне на състоянията с вектори на състояния в Хилбертови пространства

б) Опр. \ast -представяне на \ast -алг. \mathcal{A} с $\hat{1}$ в пред-Хилб. пр-во \mathcal{H} - това е морфизъм

$$\pi : \mathcal{A} \rightarrow \text{Op}^*(\mathcal{H})$$

Опр. Циклически вектор $\Omega \in \mathcal{H}$ на представянето π е такъв за който

$$\pi(\mathcal{A})\Psi := \{ \pi(A)\Psi \mid A \in \mathcal{A} \} \stackrel{\text{искаме}}{=} \mathcal{H}$$

Представяния с циклически вектор се наричат циклически (cyclic representations).

в) Теорема на Гелфанд-Наймарк-Сегал
Gelfand - Neimark - Segal / GNS

https://en.wikipedia.org/wiki/Gelfand%E2%80%93Naimark_theorem

Нека \mathcal{A} е \ast -алгебра с $\hat{1}$, $\rho \in \text{States}(\mathcal{A})$

\exists пред-Хилб. пр-во \mathcal{H}_ρ , представяне $\pi_\rho : \mathcal{A} \rightarrow \text{Op}^*(\mathcal{H}_\rho)$ и циклически вектор $\Psi_\rho \in \mathcal{H}_\rho$ такъв, че

$$\forall A \in \mathcal{A} : \rho(A) = \langle \Psi_\rho \mid A \Psi_\rho \rangle$$

← формула на Дирак за средните стойности

$$(\text{В частност, } \|\Psi_\rho\|^2 = \langle \Psi_\rho \mid \hat{1} \Psi_\rho \rangle = \rho(\hat{1}) = 1.)$$

Освен това: $\mathcal{H}_\rho, \pi_\rho, \Psi_\rho$ са единствени в следния смисъл:

Ако $\mathcal{H}, \pi : \mathcal{A} \rightarrow \text{Op}^*(\mathcal{H})$ - представяне с циклически вектор Ψ са такива, че $\rho(A) = \langle \Psi \mid A \Psi \rangle$ за $\forall A \in \mathcal{A}$, то $\exists!$ унитарен изоморфизъм

$U_\rho : \mathcal{H}_\rho \cong \mathcal{H}$ (линеен изоморфизъм, запазващ нормата), така че

$$\pi(A) = U_\rho \pi_\rho(A) U_\rho^{-1}$$

- изоморфни представяния, а U_ρ се нарича сшиващ оператор / intertwining operator.

Док. - схема: \mathcal{H}_ρ се строи като фактор-линейно пространство.

$$\mathcal{H}_\rho := \mathcal{A} / \mathcal{I}_\rho, \text{ където } \mathcal{I}_\rho = \{ A \in \mathcal{A} \mid \rho(A^*A) = 0 \}.$$

За целта се установява: (1) \mathcal{I}_ρ е линейно подпространство

- използва се Cauchy-Schwartz неравенство
Котли - Шварц

$$|\rho(A^*B)| \leq \rho(A^*A) \rho(B^*B)$$

$$\begin{aligned} \Rightarrow \mathcal{I}_\rho &= \{ A \in \mathcal{A} \mid \rho(B^*A) = 0 \ \forall B \in \mathcal{A} \} \\ &= \{ B \in \mathcal{A} \mid \rho(B^*A) = 0 \ \forall A \in \mathcal{A} \} \end{aligned}$$

(2) По този начин следва също, че \mathcal{I}_ρ е лев идеал: $\mathcal{A}\mathcal{I}_\rho \subseteq \mathcal{I}_\rho$

(3) Тогава е коректно определено

$$\pi_\rho: \mathcal{A} \rightarrow \mathcal{O}_\rho^*(\mathcal{H}_\rho) \text{ за } \mathcal{H}_\rho := \mathcal{A} / \mathcal{I}_\rho$$

$$\text{за } A \in \mathcal{A}: \pi_\rho(A)(B + \mathcal{I}_\rho) := AB + \mathcal{I}_\rho$$

(4) Полагаме $\mathcal{U}_\rho := \uparrow + \mathcal{I}_\rho$.

- това е нарича GNS конструкция. Следват проверки само. \square